

УДК 339.56:(477:71):339.922

Яценко О.М.*доктор економічних наук,
професор кафедри міжнародної торгівлі
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана***Тананайко Т.С.***магістр факультету міжнародної економіки і менеджменту
Київського національного економічного університету
імені Вадима Гетьмана*

ДОМІНАНТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ПІВНІЧНОЇ АМЕРИКИ

DOMINATES OF THE TRANSFORMATION OF THE SYSTEM OF INTERNATIONAL TRADE OF UKRAINE WITH THE COUNTRIES OF NORTH AMERICA

АНОТАЦІЯ

Робота присвячена дослідженню динамічних та структурних трансформацій торгівлі України з країнами Північної Америки. Визначено фактори впливу на ефективність реалізації торговельно-економічного співробітництва країни; встановлено позитивну тенденцію до збільшення обсягів торговельних потоків та прямих інвестицій, що свідчить про перспективність північноамериканського вектору співробітництва; ідентифіковано підвищений рівень залежності експорту України від економічного зростання, ресурси для якого поступово вичерпуються, що свідчить про загрозу зменшення обсягів торговельних потоків та, як наслідок, скорочення фінансових надходжень в країну. Обґрунтовано перспективні напрями співробітництва України з країнами північноамериканського регіону.

АННОТАЦИЯ

Работа посвящена исследованию динамических и структурных трансформаций торговли Украины со странами Северной Америки. Определены факторы влияния на эффективность реализации торгово-экономического сотрудничества страны; установлено положительную тенденцию к увеличению объемов торговых потоков и прямых инвестиций, что свидетельствует о перспективности североамериканского вектора сотрудничества; идентифицировано повышенный уровень зависимости экспорта Украины от экономического роста, ресурсы для которого постепенно исчерпываются, что свидетельствует об угрозе уменьшения объемов торговых потоков и, как следствие, сокращение финансовых поступлений в страну. Обосновано перспективные направления сотрудничества Украины со странами североамериканского региона.

ANNOTATION

The paper is devoted to the study of the dynamic and structural transformations of Ukraine's trade with the countries of North America. The factors of influence on the efficiency of realization of trade and economic cooperation of the country are determined; a positive tendency to increase the volume of trade flows and direct investments has been established, indicating the prospect of a North American cooperation vector; identified an increased level of dependence of Ukraine's exports on economic growth, the resources for which are gradually exhausted, indicating the threat of a decrease in trade flows and, consequently, a reduction in financial revenues in the country. The perspective directions of cooperation of Ukraine with the countries of the North American region are substantiated.

Постановка проблеми. В умовах посилення торговельно-економічної глобалізації, яка отримала свій вияв у процесі уніфікації на міжнародному рівні правил та фундаментальних принципів взаємодії в рамках світової торговельної системи, все більш вагому роль грає ведення країнами зваженої та ефективною торговельної політики й раціональний вибір перспективних сфер співробітництва. Тому в процесі двостороннього співробітництва задля реалізації національних економічних інтересів країнам доцільно використовувати різноманітні дієві інструменти, які б допомогли здобути переваги та зменшити до мінімуму потенційні негативні наслідки такої взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичних та прикладних аспектів наведених питань присвячені роботи науковців: Антонюк Л., Гейця В., Гужви І., Лук'яненка Д., Новицького В., Пахомова Ю., Поручника А., Румянцева В., Філіпенка А.,

Кулешова Е., Кіреєва А., Панькова В., Циганкової Т., Столярчук Я. тощо.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Поряд з уже дослідженими питаннями факторів впливу на динаміку та структуру торговельних зв'язків України з країнами Північної Америки недостатньо висвітленими залишаються аспекти пошуку нових перспективних напрямів співробітництва, які б замінили сировинну продукцію в переліку основних експортних статей та ступеню залежності обсягів ВВП від обсягів експорту до вище перелічених країн.

Мета дослідження полягає в тому, щоб за допомогою аналізу динамічних та структурних змін торговельних потоків між Україною та країнами північноамериканського регіону визначити перспективні напрями співробітництва з метою підвищення його ефективності.

Виклад основного матеріалу. Для інтеграції країни в світовій економічній простір необхідне

здійснення міжнародного економічного співробітництва, яке можна охарактеризувати як міцні та довгострокові економічні зв'язки кооперативного типу, засновані на спільних узгоджених намірах, закріплених в міжнародних економічних угодах. Сучасна парадигма міжнародного співробітництва має декілька специфічних рис, найважливішими з яких є наступні: співробітництво засновано на синергетичному партнерстві між країнами, яке визначає ефективний та гнучкий підхід до збільшення багатства всіх країн та кожної окремої країни, інформація розцінюється як живильне джерело нової системи міжнародних відносин, а вільна циркуляція ідей, товарів та послуг в рамках співробітництва, обмін інформацією здійснюється по міжнародних мережах [1, с. 85]. Основною і центральною ланкою світогосподарських зв'язків завжди була і є міжнародна торгівля, так за оцінками Джефрі Сакса вона становить на сьогодні 80% усіх міжнародних економічних відносин. Торговельно-економічні відносини визначають як відносини між державами або інтеграційними об'єднаннями, які засновані на обмінних і фінансових операціях, а також кооперації і спільному розвитку [2, с. 384], тож саме від їх ефективної реалізації залежить місце країни в світовій торговельній системі. На результат співробітництва чинять вплив різноманітні фактори (рис. 1), починаючи з позитивної чи навпаки динаміки обсягів експортних та імпорتنних потоків, рівень митних ставок та кількість й частота застосування нетарифних бар'єрів з метою захисту національного ринку, правильний вибір перспективних сфер співробітництва задля зайняття вільної ринкової ніші тощо.

Вибір північноамериканського вектору торговельно-економічного співробітництва України продиктований набуттям чинності Угоди про Зону вільної торгівлі (ЗВТ) України з Канадою [3] з 1.08.2017 р. та активної реалізації заходів згідно з оновленою в 2016 р. Дорожньою картою українсько-американського співробітництва [4]. Тож постають актуальні питання: яким чином зміниться канадсько-українське торговельно-економічне співробітництво після початку дії ЗВТ та яким чином вплине політика застосування США односторонніх торговельних обмежень по відношенню до іноземних країн, ініційована Дональдом Трампом на розвиток

торговельних відносин України зі Сполученими Штатами.

Аналіз торговельно-економічного співробітництва вважаємо доцільним розпочати з висвітлення динаміки та структури торговельних потоків між країнами. За обсягами зовнішньоторговельного обороту України з країнами світу США посідають 7 місце з часткою 3,8 % від загального обсягу. У 2016 р. обсяг двосторонньої торгівлі товарами та послугами зріс на 11 % та склав 3,5 млрд. дол. Експорт з України до США зменшився на 6 % до 1,1 млрд. дол., а імпорт з США в Україну зріс на 20 % і склав 2,4 млрд. дол. (негативне сальдо – 1,3 млрд. дол.). А вже за 7 місяців 2017 р. двосторонній товарообіг зріс на 62 % та склав 2 млрд. дол., що виступає результатом успіхів проведення українським урядом реформ, прописаних в українсько-американській дорожній карті, що мають на меті покращення середовища ведення бізнесу в Україні для компаній зі Сполучених Штатів.

Міжнародна торгівля України з Канадою тільки набирає обертів у зв'язку з підписанням та початком дії Угоди про зону вільної торгівлі. За обсягами двосторонньої торгівлі товарами між Україною та країнами Америки Канада посідає 2 місце, з країнами світу – 44 місце (0,3 % від загального) (табл. 1). Товарообіг за 6 місяців 2017 року склав 184 млн. дол., показавши зростання на 91%, з експортом рівним 22,7 млн. дол. (зріс на 76%) та імпортом на 161,9 млн. дол. (зріс на 94%), тож сальдо за наведений період негативне та дорівнює 139,2 млн. дол. Тож хоча з початку дії ЗВТ ще не пройшло й року, і аналітиками не очікується різкого збільшення обсягів торгівлі, показник експорту до Канади на даний момент вже перевищив минулорічну відмітку.

Характеризуючи тренд торговельного товарного обігу варто зазначити, що за останні сім років найгірші показники спостерігалися в 2015 р. як закономірний наслідок геополітичної кризи в країні, проте очевидною є позитивна тенденція до відновлення обсягів експорту до докризового рівня.

Товарна структура торгівлі України з країнами Північної Америки не зазнала якісних змін протягом останніх семи років. У структурі українського експорту до США домінували

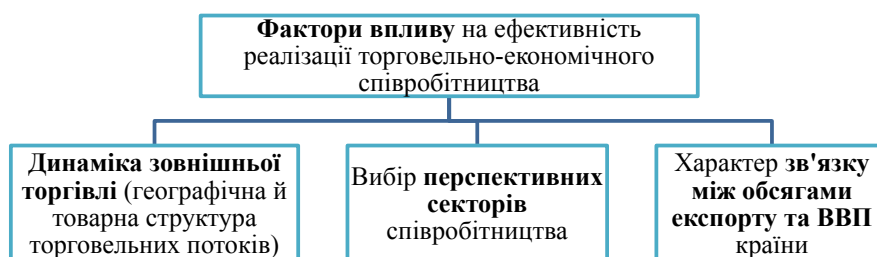

Рис. 1. Фактори впливу на ефективність реалізації торговельно-економічного співробітництва країни

Джерело: побудовано авторами

поставки чорних металів (64%) та виробів з чорних металів (9%), машини та устаткування (4,5%), молочної продукції, меду (4,3%), жирів та олії (2,2%). Натомість в експорті до Канади переважали неблагородні метали (17%), машини та устаткування (13%), продукти переробки овочів (1%), транспортні засоби, крім залізничних (9%), екстракти дубільні (9%), молочна продукція, мед (6%), частини до залізничних локомотивів (6%) та деревина (4%) (рис. 2).

Тож експортна структура до країн Північної Америки є недостатньо диверсифікованою та складається переважно з продукції металургійної, машинобудівної та аграрної галузей.

Український імпорт орієнтований на поповнення нестачі паливних ресурсів країни, а також нерозвинутих у національному масштабі сегментів машинобудування та більш якісної продукції фармацевтичної галузі.

Наприклад, в товарній структурі американського імпорту до України домінували поставки мінерального палива (25%), устаткування (23%), засобів наземного транспорту (19%), насіння і плодів олійних рослин (4,4%), фарма-

цевтичної продукції (3,6%) та виробів з чорних металів (3,6%). З Канади в тому ж періоді були придбані мінеральне паливо (68%), машини, устаткування (8%), фармацевтична продукція (8%), рибна продукція (5%) та засоби наземного транспорту (3%) (рис. 3).

Меншою за обсягом, проте не менш перспективною є торгівля послугами, які також по суті є специфічними товарами. Тренд динаміки торгівлі послугами між Україною та північноамериканськими країнами схожий на відповідний тренд торгівлі товарами, адже помітно знижений у 2014-2015 рр. через вплив геополітичних факторів, проте спостерігається тенденція до його відновлення.

За 2016 р. обсяг двосторонньої торгівлі послугами зріс на 16% і склав 1,3 млрд. дол. (експорт з України зменшився на 1% до 658 млн. дол., а імпорт послуг в Україну зріс на 40% до 681 млн. дол., тож позитивне сальдо дорівнює 23 млн. дол.). Зокрема, заслуговує на увагу, що за шість місяців 2017 р. обсяг двосторонньої торгівлі послугами зріс на 8% і склав 729 млн. дол. (рис. 4). Варто відмітити, що обсяги торгівлі з Канадою вже за перше пів-

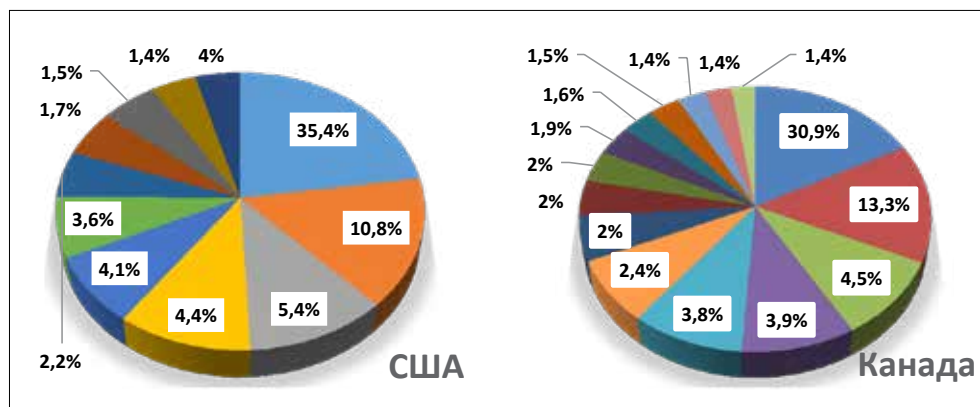

Рис. 2. Товарна структура експорту України за 2016 р.

Джерело: Побудовано авторами за даними [6]

Таблиця 1
Географічна структура експорту та імпорту товарів України з країнами Північної Америки за 2011-2017* рр., у тис. доларів США

Показник	Рік						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*
Експорт товарів							
Канада	122596,9	107243,9	57441	72565,4	30160,6	28890,3	31182,8
% до заг.	0,18	0,16	0,09	0,13	0,08	0,08	0,11
США	1113752,1	1014659	888273	667926,8	481845,9	426555	552303,3
% до заг.	1,63	1,47	1,40	1,24	1,26	1,17	2,01
Україна	68394195,7	68809811	63312022	53901689	38127150	36361711	27512052
Імпорт товарів							
Канада	207830,0	193046,7	243111,1	191533,0	206288,6	217309,2	187722,1
% до заг.	0,25	0,23	0,32	0,35	0,55	0,55	0,61
США	2591229,1	2905214,	2759175	1928924	1480699	1687886	1700356
% до заг.	3,14	3,43	3,58	3,54	3,95	4,30	5,52
Всього	82608240,0	84658059	76986766	54428716	37516443	39249797	30790970

*дані за 8 місяців 2017 року. Джерело: складено авторами на основі [5]

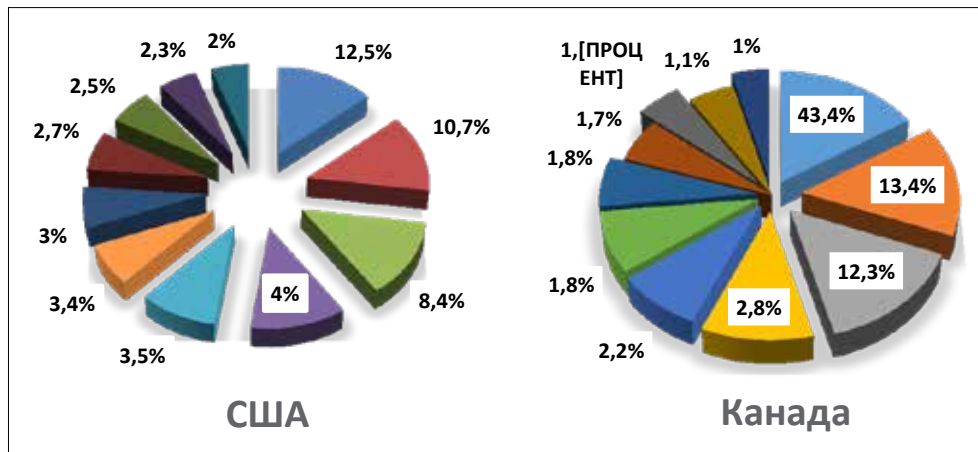

Рис. 3. Товарна структура імпорту України до США за 2016 р.

Джерело: побудовано авторами за даними [6]

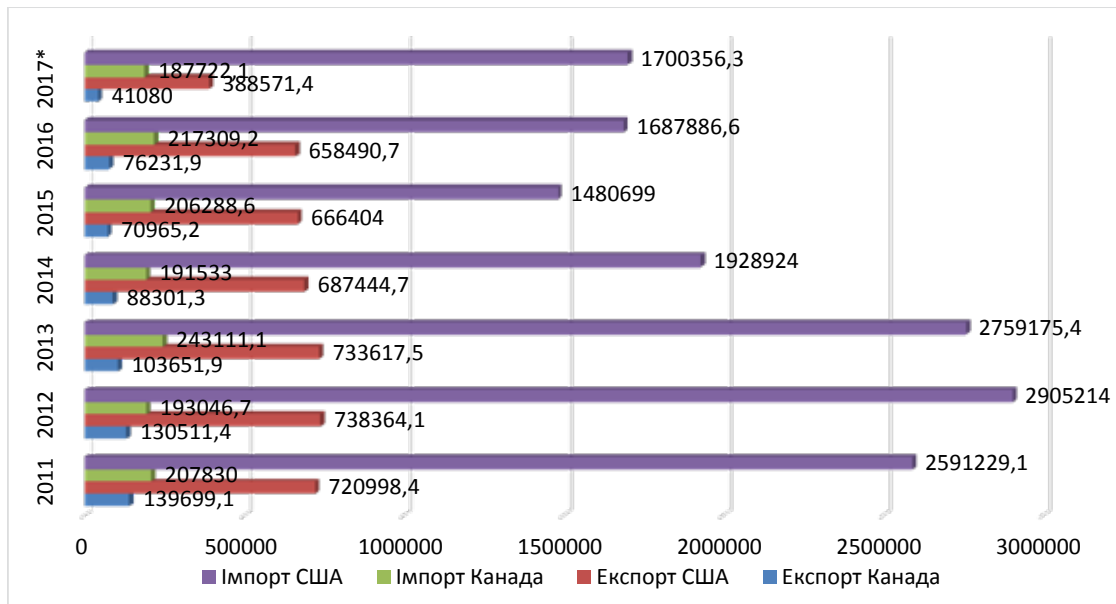

Рис. 4. Динаміка експорту та імпорту послуг України з країнами Північної за 2011-2017* рр., у тис. дол. США

*дані за 8 місяців 2017 року.

Джерело: побудовано авторами на основі [5]

річчя перевищують загальний минулорічний показник, що пояснюється початком дії зони вільної торгівлі з 1.08.2017 р.

Експорт послуг з України до США зріс на 15% до рівня 388,6 млн. дол. П'ять провідних позицій зайняли послуги у сфері телекомунікації (241 млн. дол.), комп'ютерні та інформаційні послуги (188,9 млн. дол.), послуги, пов'язані із створенням програмного забезпечення (136,8 млн. дол.), транспортні послуги взагалі (74,3 млн. дол.) та послуги повітряного транспорту (65,9 млн. дол.). У структурі експорту послуг з України до Канади переважали послуги у сфері ІТ (65%), послуги з переробки матеріальних ресурсів (14%), транспортні послуги (7%), ділові послуги (5%), послуги з ремонту та технічного обслуговування(4%).

Імпорт американських послуг в Україну в 2017 р. зріс на 2% і склав 340,7 млн. дол. (з позитивним сальдо у 48 млн. дол.). Найбільшими за обсягом серед імпортованих послуг стали державні та урядові послуги на 259,9 млн. дол., державні послуги, пов'язані з діяльністю міжнародних організацій на суму 256,7 млн. дол., ділові послуги 22,9 млн. дол., послуги пов'язані з фінансовою діяльністю 21,6 млн. дол. та професійні та консалтингові послуги на 16 млн. дол. Схожою за складом є структура імпорту послуг з Канади до України, яка визначається наданням державних та урядових послуг (77%), ділових послуг (12%), транспортних (6,5%), у сфері ІТ (2,5%) та туристичних (0,9%).

Важливою частиною торговельно-економічної взаємодії виступає двостороннє інвесту-

вання в перспективні проекти чи галузі економік. Цілком логічним виглядають розвинені країни США та Канада, вкладаючи кошти, тим самим сприяючи розвитку української економіки, що розвивається (рис. 5).

За перше півріччя 2017 р. в економіку України залучено 537 млн. дол. інвестицій з США, що на 37,5 млн. дол. менше, ніж за відповідний період минулого року. Найбільший обсяг інвестицій з США в Україні залучено до підприємств у сферах оптової і роздрібною торгівлі (25%), промисловості (23%), операцій з нерухомим майном (13%), будівництва (9%), професійної, наукової та технічної діяльності (8%) та фінансової та страхової діяльності (6%).

Прямі інвестиції з Канади значно менші за обсягами, ніж зі Сполучених штатів, що пов'язано з високим ступенем їхньої ризикованості: станом на 01.07.2017р. вони становили 44,9 млн. дол., що на 3,8 млн. більше, ніж за аналогічний минулорічний період. Канадські інвестиції спрямовуються у сфери операцій з нерухомим майном (39%), переробної промисловості (23%), оптової і роздрібною торгівлі (19%), адміністративного обслуговування (7%).

Інформація стосовно обсягів інвестування Україною північноамериканських проектів (табл. 2) захищена діючим національним законодавством, що не дозволяє проаналізувати її обсяги та зробити висновки про взаємний характер вкладення коштів.

За перше півріччя 2017 р. Україна інвестувала в економіку США 0,51 млн. дол., тобто достатньо незначну суму для того, щоб назвати процес інвестування симетрично взаємним.

Інформація про обсяги українських інвестицій в Канаду є конфіденційною відповідно до Закону України «Про державну статистику». Проте однозначно можна зазначити, що сальдо інвестиційного співробітництва між країнами Північної Америки та Україною є позитивним.

За умов збільшення обсягів грошових та товарних потоків між Україною та країнами північноамериканського регіону варто виокремити та розвивати співробітництво в найбільш перспективних галузях економіки (табл. 3). У відносинах зі Сполученими Штатами переважає реалізація проектів в авіакосмічній, машинобудівній, енергетичній галузі та IT-секторі. А в рамках канадсько-українського співробітництва взагалі створена програма підтримки експорту до Канади U CAN Export [15], за якою пріоритетними мають стати п'ять секторів: IT-послуги, одяг, взуття, меблі, шоколад та кондитерські вироби.

Проте поряд із перспективами слід врахувати наявні загрози виходу на певні ринки країн Північної Америки. Співпрацюючи в авіакосмічному секторі, варто пам'ятати, що неможливо конкурувати на американському ринку з компанією Boeing, тож варто сконцентруватися на сегменті регіональних пасажирських літаків, хоча й тут існує конкуренція з боку канадської компанії Bombardier. Тож на даний момент доцільно зосередити увагу на експорті моделі Ан-132 та співпраці в космічному секторі.

Не менше проблемних питань існує при експорті продукції агропромислового комплексу, адже як США, так і Канада активно експортують сільськогосподарську продукцію на світові ринки. Аграрний ринок північноамери-

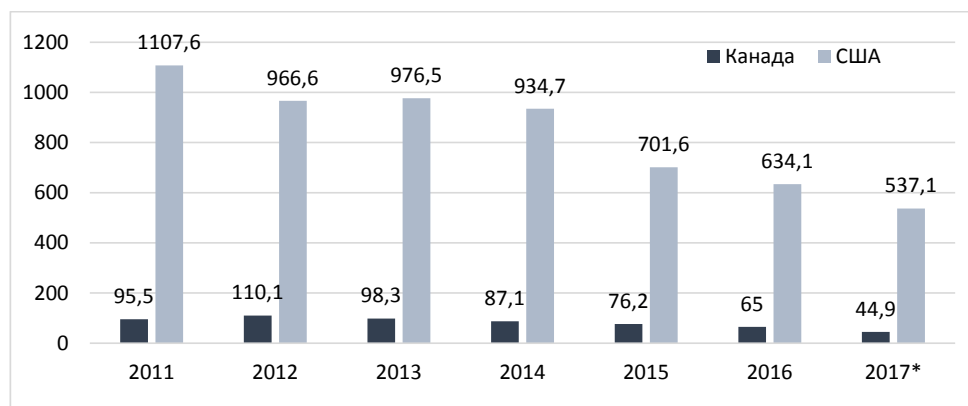

Рис. 5. Прямі інвестиції в Україну за 2011-2017* рр., у млн. дол. США

*дані за 6 місяців 2017 року.

Джерело: Побудовано авторами на основі [5]

Таблиця 2

Прямі інвестиції з України за 2011-2017 рр., у млн. дол. США

Показник	Рік						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017*
США	5,8	0,9	0,9	0,7	0,5	0,5	0,5
% до заг.	0,09	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
Всього	6 402,8	6 435,4	6 568,1	6 702,9	6 456,2	6 315,2	6373,9

*дані за 6 місяців 2017 року. Джерело: складено авторами на основі [5].

Таблиця 3

Перспективні сектори співробітництва України з країнами Північної Америки

Сектор	Перспективи	Компанії, які вже співпрацюють в секторі
Авіакосмічний	Постачання двигунів PW150A для нового транспортного літака Ан-132, північноамериканськими компаніями; Створення стартового комплексу для космічних запусків в канадській провінції Нова Шотландія; Розробка та виготовлення ракетносія, який може бути використаним компанією "Орбітал" для реалізації своїх проектів щодо ракетносія "Антарес".	ДП «Антонов» з Pratt & Whitney, Esterline, CMC Electronics, IMP Aerospace, L3 Wescam; Maritime Launch Service з ДП «Конструкторське бюро «Південне».
Енергетичний	Створення централізованого сховища для відпрацьованого ядерного палива за технологією компанії «Holtec»; Залучення досвіду щодо ліцензування атомної галузі, розвідки та видобування урану та виведення з експлуатації уранових рудників.	ДП «НАЕК «Енергоатом» та «Westinghouse», АТ «ТБЕЛ»; ПАТ «Центренерго» з Xcoal Energy & RESOURCES, Merrill Lynch, Pierce, Fenner & Smith Incorporated.
Машинобудівний	Будівництво зернового терміналу у морському торговому порту «Південний»; Масштабний інвестиційний проект в Україні з виробництва залізничних вагонів; Будівництво виробничо-перевантажу-вального комплексу в Миколаївській області.	General Electric з ПАТ «Укрзалізницею» та ДП «Антонов»; Cargill; The Greenbrier Companies, Bunge.
ІТ сектор	Інвестиції фонду Western NIS Enterprise Fund (WNISEF) в розмірі від 5 до 10 млн. дол. в українські ІТ-стартапи; Придбання та легалізація користування програмного забезпечення для урядових структур.	Hire Ukrainians Software, WebPaxGroup, Waverlay, ZOIZ, Hideez, Petcube, Sixa, eTachki, Rallyware.
Аграрний	Експорт «органічної» (екологічно чистої) продукції, попит на яку на американському ринку постійно зростає; Промування продуктів перелічених в правому стовбці торгових марок в американській мережі супермаркетів «ShopRite», «Walmart», «Whole Foods».	«Чумак», «Ічня», «Верес», «Торчин Продукт», «Світоч», «Екород», «Т Престиж».

Джерело: складено авторами на основі [11]–[15]

канських країн залишається доволі закритим та важкодоступним для українських товаровиробників, зокрема з огляду на складні процедури виходу на них. Крім того, це пов'язано з такими факторами, як високі транспортні видатки, обов'язкове ліцензування та наявність обмежень щодо ввезення окремих видів продукції, наявність широкого спектру державної підтримки місцевих сільгоспвиробників, включаючи прямі дотації місцевим виробникам з боку уряду, а також фактична тотожність номенклатури сільськогосподарської продукції, зокрема зернової групи. Вихід на ринки з продукцією молочної та м'ясної груп буде складним по причині високих вимог до сертифікації продукції. Тож перспективним вбачається експортування органічної продукції. Отже, українським компаніям перш за все слід шукати вільні ніші на ринках та фінансувати просування власної продукції на північноамериканських ринках задля отримання позитивного результату.

Задля виявлення причин нестабільності зростання обсягів експорту до країн Північної Америки вважаємо доцільним провести кореляційно-регресивний аналіз та визначити, чи залежить він від зміни показника внутрішнього валового продукту. З одного боку, експорт країни є безпосередньою складовою ВВП і сукупного попиту, тому зростання експорту прямо відбивається на показниках економічного зростання. З іншого боку, сама спроможність знайти покупця за кордоном є об'єктивною оцінкою стану справ у економіці країни і тому опосередковано відо-

бражає важливі передумови економічного зростання — конкурентоспроможність національної економіки у цілому і окремих підприємств та їх продукції зокрема, забезпеченість ресурсами та здатність їх ефективно використовувати для досягнення оптимального співвідношення ціни та якості товарів, достатній рівень стабільності у сфері регулювання економіки, яка дозволяє планувати діяльність на достатньо довгий відрізок часу, що особливо необхідно для налагодження стосунків з іноземними партнерами [16, с. 9; 18]. Тому дослідження саме динаміки експорту у її зв'язку з динамікою національного виробництва (табл. 4) постає актуальним в умовах зростання зовнішнього впливу на економіку.

Коефіцієнт кореляції (r) для динамічного ряду терміном в шістьнадцять років складає 0,666378911. Коефіцієнт кореляції більший за 0, отже зв'язок прямий, тобто зі збільшенням обсягів експорту до країн Північної Америки, збільшується й показник валового внутрішнього продукту. Так як значення показника кореляції знаходиться в проміжку $0,5 \leq r \leq 0,7$, то зв'язок між наведеними показниками можна охарактеризувати як помітний. Регресійне рівняння має вигляд: $y = 60,352x + 35671$ (рис. 6), яке за умови, що ми прийняли величину експорту за x , а обсяг ВВП – за y , показує наскільки збільшиться обсяг валового внутрішнього продукту, якщо експорт України до країн Північної Америки збільшиться на 1 мільйон доларів.

Для України, як і для більшості країн з ринком, що формується, за останні роки залеж-

ність економічного зростання від експорту значно підвищилась (якщо обчислити кореляцію за останні 7 років, то вона взагалі дорівнює 0,93, що свідчить про наявність дуже сильного зв'язку) і продовжує зростати. Це означає, з одного боку, що наша країна поступово інтегрується у світову економіку, проте з іншого боку це є свідченням поступового вичерпання цього ресурсу економічного зростання.

Сполучені Штати та Канада мають менш стійку залежність між експортом та економічним зростанням. Проте це ще не говорить про те, що вони стоять осторонь глобалізації. Значні обсяги експорту капіталу, стійке негативне сальдо платіжного балансу та масштабна емісія і вивіз доларів виступають визначними факторами впливу. З точки зору використання результатів економічного зростання населенню не важливо, за рахунок чого зросло споживання – за рахунок зростання національного виробництва чи за рахунок імпорту, оплаченого емітованими доларами. Проте у системі національного рахунку імпорт не додається до ВВП, що відповідним чином впливає як на його динаміку, так і на кореляцію з темпом зростання експорту [16, с. 11]. У всякому разі, країни Північної Америки потенційно мають більший ресурс для стимулювання свого зростання, ніж їх європейські візаві та Україна за умови переходу на беземісійну модель економічного зростання.

Підбиваючи підсумки, задля формування повної картини перспектив торговельного співробітництва слід зробити прогноз обсягів ек-

порту з України до країн Північної Америки на 3 роки за допомогою методу аналізу часових рядів. З рис. 7 бачимо, що незважаючи на різке падіння показника у 2008 р., пов'язаного зі світовою фінансовою кризою та незначних коливань у 2004р. та 2014 р. через внутрішню політичну нестабільність, характер зростання тренду залишається позитивним.

Прогноз експорту з України до країн Північної Америки (табл. 5) на 2017 р. складає 1664,1 млн. дол., на 2018 р. – 1709,2 млн. дол., на 2019 р. – 1754,3 млн. дол. Даний прогноз є реалістичним, адже відхилення дорівнює 3% $((19546,5-19546,47)*100)$, що становить менше 5%.

Цілком вірогідно, що реальні значення перевищать прогнозовані через початок дії зони вільної торгівлі України з Канадою, проте зараз важко оцінити наскільки та протягом якого терміну.

Висновки. Результати проведеного аналізу динаміки та структури торговельно-економічного співробітництва між Україною та країнами Північної Америки виявили позитивну тенденцію до збільшення обсягів торговельних потоків та прямих інвестицій, що свідчить про перспективність північноамериканського вектору взаємодії. Проте через підвищений рівень залежності українського експорту від економічного зростання, ресурси для якого поступово вичерпуються існує загроза зменшення обсягів торговельних потоків, а отже й фінансових надходжень в країну. Тому на даному етапі

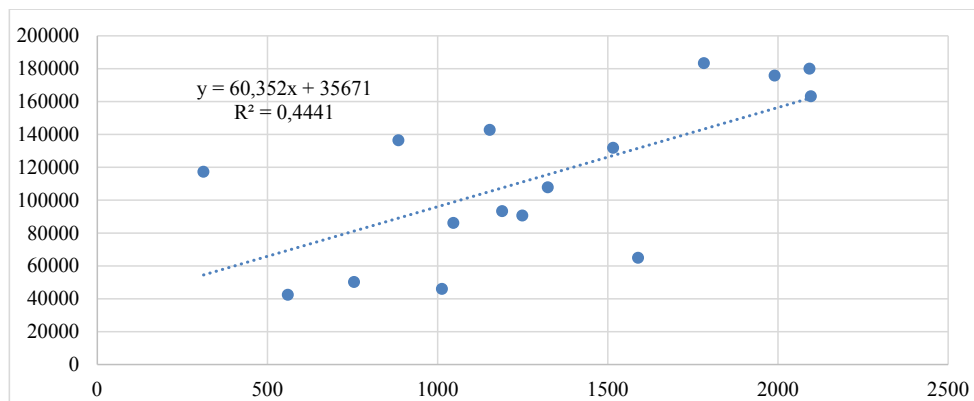

Рис. 6. Регресійне рівняння та коефіцієнт детермінації експорту до країн Північної Америки та ВВП України

Джерело: побудовано авторами у Microsoft Excel

Таблиця 4

Вихідні дані експорту до країн Північної Америки та ВВП України за 2002-2017* рр., у млн. дол. США

2002 р.	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
560,4	754,9	1589,4	1046,6	1324,2	1153,5	2093,2	312,3
42393	50133	64883	86142	107753	142719	179992	117228
2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017* р.
885,5	2097	1990,8	1782,9	1516,2	1249,4	1190,2	1013,1
136419	163160	175781	183310	131805	90615	93270	45957

Джерело: складено авторами на основі [5], [17]

Таблиця 5

Прогноз стану експорту з України до країн Північної Америки на 2017-2019 рр.

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
560,4	754,9	1589,4	1046,6	1324,2	1153,5	2093,2	312,3	885,5
1	2	3	4	5	6	7	8	9
987,2	1032,3	1077,5	1122,6	1167,7	1212,8	1257,9	1303,1	1348,2
2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
2097	1990,8	1782,9	1516,2	1249,4	1190,2			
10	11	12	13	14	15	16	17	18
1393,3	1438,4	1483,5	1528,7	1573,8	1618,9	1664,1	1709,2	1754,3

Джерело: розраховано авторами у Microsoft Excel

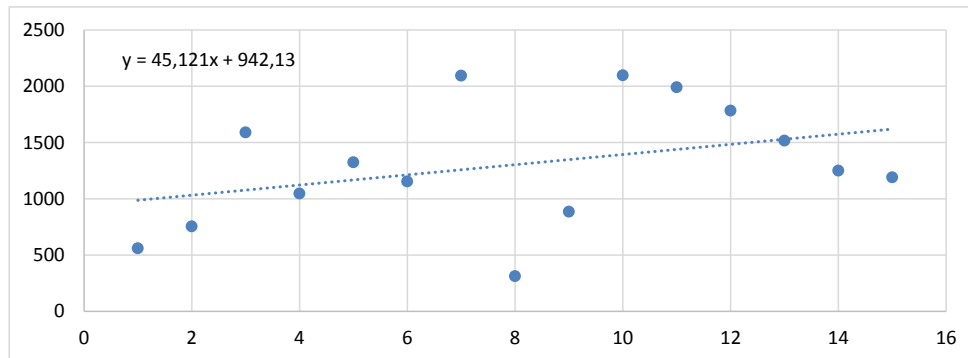

Рис. 7. Лінія тренду експорту з України до країн Північної Америки за 15 років

Джерело: побудовано авторами у Microsoft Excel

слід шукати шляхи ефективного застосування інструментів зменшення впливу ендогенних та екзогенних факторів на обсяги зовнішньої торгівлі та диверсифікації структури експорту через співпрацю в нових перспективних секторах економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Гужва І.Ю. Міжнародне науково-технічне співробітництво: методи, форми та стратегії / І.Ю. Гужва // Вісник Донецького національного університету, сер. В: економіка і право. – 2009. – №2. – С. 85-89.
- Новицький В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: Підручник / В. Є. Новицький. – К.: КНЕУ, 2003. – 948 с.
- Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://sfs.gov.ua/data/material/000/227/303513/Ugoda_pro_v_lnu_torg_vlyu_m_zh_Ukra_nouyu_ta_Kanadoyu.pdf.
- Пріоритети українсько-американського співробітництва (Дорожня карта) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/840_132.
- Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
- Загальні показники експорту та імпорту між Україною, США та Канадою за 2016 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://issuu.com/mineconomdev/docs/_____ - _____ - 2_07-2017_.
- Trade policy review - Report by the Secretariat - Canada – Revision/ 30/09/2015. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.wto.org/english/tratop_e/tp_r_e/tp414_e.htm.
- United States Barriers to Trade and Investment Report by European Commission. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2009/july/tradoc_144160.pdf.
- США мають намір ввести антидемпінгові мита на українську сталь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/ssha-namereny-nalozhit-antidempingovyeposhliny-1509007940.html>.
- Програма підтримки експорту в Канаду "U CAN EXPORT". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://cutisproject.org/news/export>.
- Міністерство енергетики та вугільної промисловості України. Україна та Канада обговорили можливості співпраці в енергетичному секторі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mev.gov.ua/news/ukrayina-ta-kanada-obgovoryly-mozhlyvosti-spivpraci-v-energetychnomu-sektori>
- Співпраця США та України у сфері енергетики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrexport.gov.ua/ukr/econ_spivirob/usa/2169.html
- U.S. Agency for International Development. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.usaid.gov/uk/ukraine>
- Петро Порошенко і директор General Electric обговорили модернізацію локомотивів для «Укрзалізниці» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukr.lb.ua/news/2017/10/03/378270_poroshenko_i_direktor_general.html.
- Новий закон сприятиме експорту органічної продукції – Міністерство аграрної політики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2263651-novij-zakon-spriatime-eksportu-organichnoi-produkcii-minagro.html>.
- Кузьмінов С.В. Роль експорту як фактора економічного зростання в умовах глобалізації / С.В. Кузьмінов, Г.Я. Глуха // Економіка та держава. – 2014. – № 4. – С.6-10.
- Динаміка ВВП України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/2017>.
- Yatsenko O. Trade policy as an instrument of economic development / Olha Yatsenko // The international scientific and analytical, reviewed, printing and electronic journal of Paata Gugushvili Institute of Economics of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University «Economisti» – Tbilisi, 2017. – № 2. – P. 55-71.